

Joop Admiraal

'Ik loop vaak in m'n eentje met z'n drieën over straat'

'Ik vind mezelf nu aardiger. Ik kan nu wel alleen leven. En ik kan zelfs in m'n eentje spelen.' Naar aanleiding van zijn succes in het stuk 'U bent mijn moeder' sprak Ischa Meijer met de acteur Joop Admiraal: de betekenis van acteren, zijn alcoholisme en zijn homoseksualiteit. 'Vroeger bad ik altijd: God, maak een meisje van me.'

Joop Admiraal: „Wat wil je? Er is van alles. Zeg maar. Ik kan alleen geen alcohol met je meedrinken. Ik ben namelijk alcoholist.”

Als ik je zie spelen, lijkt je juist het tegendeel van mateloos.

„Ik ben mateloos. Ja. Ik heb alles wel gedaan. Op heroine na. Ik heb alles willen proeven. Het gewone leven was kennelijk niet leuk genoeg.

„Toen ik nog niet dronk, durfde ik geen café in. En als ik het toch deed, kon ik niet eens een kopje koffie naar m'n mond krijgen; zo spastisch was ik dan.”

Wanneer was dat?

„Toen ik op de Kunstnijverheidsschool zat. Er waren zo veel mensen om me heen. Ik dacht dat iedereen naar me keek. En als je dan zo gek gaat doen, gebeurt dat ook.

„Op de Toneelschool begon ik pas te drinken. In die tijd besloot ik ook dat ik homo was.”

Een besluit?

„Ik dacht wel dat ik het was, maar ik praktiseerde niet. In m'n jeugd vree ik wel met jongens, maar dat was meer erotiek; beetje vies doen, hè. En ik heb ook wel met meisjes gevreeën.

„Op m'n achttiende, negentiende besloot ik: Ik moet met een man naar bed, en die

man moet ook homoseksueel zijn. Dan geef je eraan toe, dan zeg je: Ik hoor bij jullie. Toen heb ik op een keer bij de Munt met iemand gelopen, een onbekende, van wie ik dus wist dat hij een homo was — maar dat is niks geworden, ik was vreselijk zenuwachtig, ik vond 't een enge wereld. Een poosje later verzeilde ik op een groot feest. Ik was ontzettend dronken, ging dweilen over de vloer, echt gênant, exhibitionistisch, ook om te laten zien: Hier ben ik; *body-language*; en er was een beeldhouwer die dat opmerkte. Dat was de eerste keer dat ik bewust met een homoseksueel naar bed ging. De volgende dag ging ik met een vriendinnetje naar bed. En de dag daarop met een jongen. Heel wild, verscheurd. Maar uiteindelijk wist ik, dat ik dat wilde.”

„Ik wilde vroeger veearts worden. Ik hou van verzorgen en ik hou van beesten — dat komt dus precies zo uit. Maar ik ben leesblind, waardoor ik moeite had met de hbs. Ik wou van die school af. Het enige wat ik kon, was een beetje tekenen. Toen bleek dat je daar een beurs voor kon krijgen. Pas op de Kunstnijverheidsschool kwam ik tot de ontdekking dat je ook een beurs voor de Toneelschool kon krijgen.”

Wat betekende toneelspelen toen voor je?
„Dat je een grijze muis bent, en dat je

denkt: Ik heb van binnen heel veel schatten die ik de mensen in het gewone leven niet kan laten zien, en via een ander kan ik heel veel emotie tonen. Ik ging niet naar het toneel omdat ik iets te vertellen had. Wat nu wel gevraagd wordt aan mensen die het vak in willen. 't Is ook wel goed dat je je bewuster bent van wat je doet. Maar ik geloof toch dat iedere acteur iets heeft van: Ik kan 't niet kwijt in het dagelijks bestaan, zet me nou op een toneel met veel spots, en, aaaoh, ik geef 'm van jetje, dan laat ik m'n ziel zien. Omdat je 't eigenlijk niet kwijt kunt. „Hoe dom je ook speelt, je bent toch kwetsbaar. Er kan op je geschoten worden. Je steekt je kop op uit de massa.”

Ook de neiging tot zelfvernietiging.

„Ik was vroeger nogal somber. Ik ben wel veranderd. Het gaat niet om m'n houding tegenover de buitenwereld; ik heb veel vrienden, een heleboel mensen zijn echt aardig tegen me. Maar ik ben niet zo aardig met mezelf. Toch vind ik mezelf nu aardiger dan vroeger. Ik kan nu wel alleen leven. En ik kan zelfs in m'n eentje spelen, ja — hoewel dat ook veel met toeval te maken heeft.

„Twee jaar geleden — er was toen net een verhouding uit — dacht ik: Ik kan niet meer in m'n eentje verder. Ik val niet op mezelf. Dus heb ik iemand nodig, die op mij valt, die een soort tegenstel-

ling van mezelf is. Ik zou niet met mezelf naar bed kunnen. Mensen die niet met mij naar bed willen, begrijp ik dan ook heel goed. Dat is niet zo'n goed gevoel. „De omstandigheid dat ik me erg vrouwelijk voel, heeft daar ook veel mee te maken. Ik heb altijd verhoudingen gehad met mannelijke homoseksuelen. Die zagen mij dan wel als man, maar ze hielden van me om mijn vrouwelijke kwaliteiten, wat zeg ik, mijn vrouwelijke zijn. Dan kwelt de gedachte: Als dat vrouwelijke wegvalt, wie ben ik dan nog?

„Daar dacht ik over door, als ik met mijn hond in het park wandelde. Ik dacht: Ik maak er een eind aan. Als de hond en mijn moeder dood zijn, hoef ik voor niemand meer te zorgen. Een mooie brief, dat ik niemand iets kwalijk neem. Ik kan 't nou eenmaal niet in m'n eentje. „Dat is over. Ook dank zij Heleen van Meurs, die me de hand heeft gelezen. Die zei: Ik zie geen liefde, maar ik zie wel dat je oud wordt. Nou, dat was wel even erg, maar dat oud-worden werkte ineens vreselijk positief op me. Toen dacht ik: Al dat gezeik, al die gedachten over afscheidsbrieven, dat moet nu maar eens over zijn — want ik zal toch nooit die beslissing nemen; ik word immers oud.”

□

„De eerste jaren met Ramses — dat was zo fantastisch. In m'n herinnering is dat de mooiste tijd uit mijn leven. Ach, 't was toch wel zo'n beetje de leukste jongen van Amsterdam, op wie alle mannen en vrouwen vielen — en hij wou mij. Als we samen speelden, zeiden de mensen altijd: Er gebeurt iets. Ko van Dijk was heel trots op ons. En dan die mensen die zich in het begin tegen ons keerden. Vóór die tijd was een homoseksuele verhouding toch iets geheims. Met Ramses en mij kwam je er niet meer onderuit. Dat was toch iets revolutionairs. Henk van der Meyden noemde mij de vriend van Ramses Shaffy.”

In de jaren vijftig viel je spel op door een merkwaardige paradox: én underacting én een zekere pathetiek.

„Je kijkt hoe ver je kunt gaan, en je probeert heel ver te gaan; daar moet je je van bewust zijn, anders mag je het niet eens doen; en toch moet het echt zijn. Je mag geen effecten gebruiken en dan zelf er even niet zijn, dat je denkt: Het effect doet het nu wel voor mij. Dan ga je over de schreef. Je moet op het scherp van de snede blijven.

„Ik heb altijd slecht kunnen faken. Toen ik van de Toneelschool kwam, liet ik heel moeilijk iets zien. Ook in het gewone leven heb ik de zaken niet zomaar effe bij de hand. Dus op het toneel ook niet. Ik moet wel in mijn rollen geloven — anders kan ik het niet. Voor mij moet die ander bestaan.

„Zuiverheid is zo'n raar woord — maar toch, je wil het zo integer mogelijk doen. Ik weet nog, ik speelde de rei van Edelingen en Ramses was Arend in de Gys-

brecht. Toen kwam Ernst Deutsch naar Nederland, met *Wilhelm Tell*. Het begon, en ik vond er niks aan. Tot Deutsch opkwam. Het werd doodstil in de zaal. En ik dacht nog: Zouden de mensen zich bewust zijn van het verschil in acteren? Ik wist: Dit is wat ik wil, en het andere is wat ik absoluut niet wil. Ramses en ik zijn nog naar Americain gegaan om die man dom een handje te geven. En de volgende avond moest ik weer de rei van Edelingen spelen; ik dacht: Ik moet 't doen als die Deutsch; zo vol, maar dat 't er zo zachtjes uitspuit. Toen kwam er een open doek, wat nooit bij de Gysbrecht gebeurde — maar dat kwam door een aantal Amerikanen in de zaal, dat zich nogal had zitten vervelen en kennelijk met mijn opkomst de eerste mens in die voorstelling zag. Daarna ging het elke avond helemaal mis. Ik kon Ernst Deutsch niet terughalen. Alleen de laatste voorstellingen gingen wel goed, hoewel het zeker minder was dan die ene keer.”

Hoe heb je de periode ervaren, toen het

„Ik speel nooit gewone mannen”

Nederlandse toneel volledig in de versukeling was geraakt?

„Toen zat ik bij Studio. En wij waren toch wel bezig met iets anders. Ik zag niets van wat er buiten gebeurde. Dag en nacht waren we in de weer met die groep. Dat het mislukt is zat erin, maar we konden er toch niets aan doen. Het Werkteater begon toch met acteurs, die elders goed hadden gezeten, maar iets anders wilden. Bij Stúdio had je veel mensen, die dachten: Nieuwe stroming, nieuwe stroming, het zal wel, ik weet niet wat het is, maar waar moet ik dan naartoe? Heel menselijk, heel begrijpelijk — maar daardoor bleef het wel tweeslachtig. Daarbij moesten we één keer per week spelen, althans ons gezicht laten zien aan het publiek, en er was niks te zien, dus dat werd één grote ellende.

Het Werkteater had een vrijbrief: Jullie werken maar door, jullie hoeven je voorlopig niet te laten zien.

„Overdag klooiën en 's avonds laten zien dat je wat waard bent — dat werd je allemaal afgenomen in die tijd. Je was niks meer waard, je kon niks, en je moest toch voor publiek. Mary Dresselhuys kwam een keer kijken, en die zei: Joop, waarom doe je hieraan mee? Waarom doe je dat? Je hebt toch zulke mooie rollen gespeeld. En ik zei tegen haar: Maar toch voel ik me gelukkig. Want zo voelde ik dat. Ik dacht: We zoeken, we vinden 't wel.”

Je hebt heel lang meegedaan met een soort toneelspelen dat de verrotting in zich droeg. Of heb je dat — ook in retrospectief — nooit zo ervaren?

„Ik wil graag ergens bijhoren, maar wil wel meer zijn dan middelmaat. Ik heb altijd in groepen gezeten. Ik werd gewaardeerd in groepen. Ik zat wel goed. Behalve als ik niet goed gecast werd, dan voelde ik me echt heel lullig. Dan heb ik

ook geen techniek. Dan ben ik niks. Andere acteurs kunnen er dan nog wel iets van maken. Ik stel me altijd kwetsbaar op in een rol. Het publiek kijkt ook het eerst naar de acteur die zich het kwetsbaarst opstelt. Als je je ongelukkig voelt, spuit dat dan ook van je af. Als je veel met de buitenkant werkt, kun je meer verdoezelen. Dan is het ook minder gênant. Als ik slecht speel, is het ook werkelijk vreselijk en heel onplezierig om naar te kijken.”

□

„Ik speel nooit gewone mannen. In *Een zwoele zomeravond* speel ik een baby en een rare oude man — dat zijn lachers. In *Hallo, medemens* speel ik een mevrouw uit het Gooi — en die heeft ook de lachers